

NPM-enheten

Inspektion av Polismyndigheten i Stockholms län, Södertörns polismästardistrikt, arresten Flemingsberg, den 2 juli 2014

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde föredragandena Elisabeth Sjöblom och Marie Hansson (protokollförare) den 2 juli 2014 en förannmäld inspektion av Polismyndigheten i Stockholms län, Södertörns polismästardistrikt, arresten Flemingsberg.

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes med att verksamheten presenterades av arrestföreståndaren AA och chefen för IT-brottsgruppen BB. Därefter förevisades arrestlokalerna. JO:s medarbetare gick översiktligt igenom omhändertagande- och arrestantblad samt tillsynsblad. Samtal hölls med tre anställda. Inspektionen avslutades med en genomgång av iakttagelserna med AA och BB.

Iakttagelser och upplysningar vid inspektionen

Organisation m.m.

Polishuset i Flemingsberg öppnades 1995 och är samlokaliserat med häktet och Åklagarmyndigheten. Arresten är öppen dygnet runt och har 10 tillnyktrings- och fem anhållningsceller. Personer omhändertagna enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB) förs även till tillnyktringsenheten vid S:t Görans sjukhus. Vid inspektionstillfället fanns det fyra intagna i arresten.

Innan en frihetsberövad sätts in i cell gör stationsbefälet eller det biträdande stationsbefälet en förmansprövning av om frihetsberövandet ska bestå på plats i arrestintaget. I samband med förmansprövningen gör stationsbefälet eller det biträdande stationsbefälet en riskbedömning av den intagne vilket dokumenteras på tillsynsbladet. Egenkontroll av arrestlokalen utförs årligen i form av skyddsronder.

Den senaste skyddsronen utfördes i april 2014. Arbetsmiljöverket inspekterade arresten under 2012. Polismyndigheten har vidtagit vissa säkerhetshöjande åtgärder i arresten.

Bemanning

Arresten i Flemingsberg är bemannad dygnet runt av polis och/eller väktare. Ensamarbete förekommer inte. Arrestantbevakningen är uppdelad på två funktioner, arrestvakt 1 och arrestvakt 2. Arrestvakt 1 har huvudansvaret för arrestfunktionen och bemannas av nio polisassistenter och en civilanställd. Arrestvakt 2 biträder arrestvakt 1 under tjänstgöring och bemannas av poliser från ordningsenheten, kriminalenheten och den administrativa enheten. Vid semestertider och vid personalbrist utgörs funktionen arrestvakt 2 av väktare från bolaget Securus Säkerhet AB som polismyndigheten har avtal med.

Arrestvakt 1 genomgår en tvådagars utbildning samt fortbildning i polismyndighetens regi. Utbildningen omfattar bl.a. lagstiftning, hjärt- och lungräddning samt självskydd. Arrestvakt 2 genomgår en interaktiv utbildning som innehåller teori och rutiner. Väktarna har genom sin väktarutbildning kunskaper i bl.a. hjärt- och lungräddning.

Under hösten 2014 kommer polismyndigheten vid tre tillfällen genomföra utbildning i läkemedelshantering för arrestvakt 1.

Skriftliga rutiner för arrestverksamheten finns i en pärm i arrestpersonalens utrymme. Arrestpersonalen (även polispersonalen) är obebäpnad men bär larm.

Inskrivning

Arrestintaget är kameraövervakat och ligger i direkt anslutning till ett garage. Kvinnor avvisiteras av kvinnlig personal i en cell eller i ett förhörssrum.

Personer omhändertagna enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) sätts inte in i cell utan får vänta utanför arrestlokalen i avvaktan på transport till LVU- eller LVM-hem.

Celler, materiella förhållanden m.m.

Tillnyktrings- och anhållningscellerna är placerade på olika sidor i en korridor. I korridoren finns en dusch och en toalett. Utrustningen i en tillnyktringscell består av en väggfast brits med galonmadrass. I anhållningscellerna finns en brits, ett bord och en stol samt ett kit innehållande filt, lakan, örngott och hygienartiklar. Anhållningscellerna är utrustade med toalett och handfat. Dörren till toaletten är borttagen i samtliga celler. Cellernas fönster har frostat glas. Belysningen till cellerna regleras utifrån.

Vid rundvandringen noterades att det var rent och fräscht men dåligt ljusinsläpp i cellerna.

Cellerna städas efter varje intagen och saneras vid smitta. Ersättningskläder samt tidningar och böcker finns att tillgå. Mat hämtas från häktet Flemingsberg och läggs upp i ett pentry i arrestlokalen.

Möjlighet till daglig utomhusvistelse

Arresten har två rastgårdar med en yta på cirka 16 kvadratmeter. Rastgårdarna ligger i direkt anslutning till arrestlokalen och intagna kommer upp till rastgårdarna via en trappa med två trappsteg. Rastgårdarna har ljusinsläpp från taket och skydd för nederbörd. Väggarna är av silverfärgad metall och golvet täcks av ett galler.

Rastgårdarna gav en burliknande känsla och i en av rastgårdarna noterades en större mängd cigarettfimpar utspridda under gallergolvet.

Information om rättigheter

Rikspolisstyrelsen tog tillsammans med Riksåklagaren 2008 fram ett informationsblad på 43 olika språk för gripna och anhållna med information om intagnas rättigheter i samband med frihetsberövandet.

I arrestintaget finns en pärm med informationsbladet på ett antal olika språk. Intagna får läsa informationsbladet i arrestintaget men bladet delas inte ut rutinmässigt. Att informationen har lämnats dokumenteras inte.

Det är oklart om det finns en rutin för att informera intagna om t.ex. rastgård och dusch.

Underrättelse till närstående m.m.

När en underårig frihetsberövats kontaktas vårdnadshavare och/eller socialtjänsten av utredaren eller stationsbefälet. Att underrättelse har lämnats dokumenteras på arrestantbladet.

Det saknas en rutin för att fråga gripna/anhållna och personer som omhändertagits enligt bl.a. LOB om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken, 17 a § polislagen och 3 § häktesförordningen [2010: 2011]).

När en utländsk medborgare frihetsberövats finns en rutin för att lämna underrättelse till konsulat m.m. Att underrättelse har lämnats dokumenteras på arrestantbladet.

Tillsyn

Tillsyn av intagna sker genom en mindre lucka på celldörren. Berusade personer ses normalt till var femtonde minut medan gripna/anhållna ses till varje halvtimme. Beslut om utökad tillsyn fattas av stationsbefälet. Tillsynen dokumenteras på ett tillsynsblad. Biträdande vakthavande befäl beslutar om utökad tillsyn.

Hälso- och sjukvård

Det är stationsbefälet som beslutar om läkemedel ska delas ut till intagna. Förskrivna medhavda läkemedel delas ut av arrestpersonalen efter kontroll med läkare.

Det finns inga särskilda rutiner för intagna med diabetes. Läkare tillkallas vid behov.

Polismyndigheten har avtal med Stockholms akutläkargrupp och läkare brukar vara på plats i arresten inom en timme.

Vid samtal med ett stationsbefäl framkom bl.a. att läkemedelshanteringen i arresten fungerar bra.

Slutgenomgång

Genomgången inleddes med att JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser vid inspektionen. Polisen anförde bl.a. följande.

En rutin för dokumentation av att informationen har lämnats kommer att upprättas.

Polisen angav vidare att man inte är nöjd med rastgårdarnas utformning och att det finns behov att förbättringsåtgärder.

Vid protokollet

Marie Hansson

Justeras den 28 augusti 2014

Elisabeth Sjöblom

Uttalanden

Protokollet föranleder följande uttalanden från min sida.

Jag har i beslut den 18 juni 2014 (dnr 2572-2013) uttalat mig om den information om rättigheter och om verkställighetens innebörd som ska ges till intagna i polisarrest. Beslutet rör information både till personer som är frihetsberövade på grund av brott och till andra, exempelvis personer som är omhändertagna på grund av berusning eller ordningsstörning. Informationen ska lämnas skriftligen och på ett språk som den intagne förstår. Den ska vara klar, tydlig och lätt att förstå och finnas tillgänglig under hela frihetsberövandet – antingen genom att den finns tillgänglig i cellen eller genom att han eller hon får en kopia. Att endast i förbigående få del av skriftlig information är inte tillräckligt för att den intagne ska anses ha underrättats om sina rättigheter. Det är viktigt att den enskilde ges tid till att ta till sig informationen och att den lämnas i så nära anslutning till frihetsberövandet som möjligt; den bör lämnas senast i samband med att den frihetsberövade tas in i arresten. Det är viktigt att det dokumenteras att den intagne har getts informationen.

Den 1 juni 2014 infördes också nya bestämmelser i förundersökningskungörelsen om information bl.a. till frihetsberövade.

Polismyndigheten måste omgående se till att införa rutiner som innebär att de intagna får del av den information de har rätt till. Jag vill i det sammanhanget även erinra polismyndigheten om de skyldigheter myndigheten har i fråga om under rättelse till intagnas närstående (se de ovan nämnda bestämmelserna [s.3] och JO:s beslut i ärende 3682-2011 och 2293-2012).

I protokollet redogörs för iakttagelser vad gäller ljusinsläppet i cellerna. Enligt 1 § kungörelsen (1958:215) med vissa föreskrifter om häkten och polisarrest ska förvaringsrum i polisarrest fylla skäligen anspråk på sundhet. Enligt 2 § första stycket ska förvaringsrummet vara anordnat så att obehörigas insyn förhindras och vara försett med ett fönster som är så inrättat att rummet erhåller god dager.

Det är angeläget att polismyndigheten vidtar åtgärder för att öka ljusinsläppet i anhållningscellerna.

För övrigt föranleder protokollet inte några ytterligare uttalanden från min sida.

Cecilia Renfors

2014-08-28